

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

© 2015 ЗАМУЛА О. В.

УДК 338.512

Замула О. В. Формування системи управління інформаційними витратами підприємств переробної галузі

Мета статті полягає в дослідженні системи управління інформаційними витратами переробних підприємств та вдосконаленні категоріального апарату з окреслених проблемних областей дослідження. У ході дослідження був удосконалений категоріальний апарат системи управління інформаційними витратами переробних підприємств. Зокрема, інформаційні витрати визначено як грошове вираження ресурсів, які використані підприємством для здійснення інформаційного процесу, що полягає у пошуку, отриманні, обробці, зберіганні та використанні (розповсюдженні) повідомлень, даних, знань та ідей. Також сформульоване визначення управління інформаційними витратами. У системі управління інформаційними витратами виділено такі процеси: формування портфеля інформаційних продуктів і послуг; використання інформаційних продуктів; споживання (здійснення) інформаційних послуг; оптимізація інформаційних витрат. Зазначено, що при управлінні інформаційними витратами переробних підприємств необхідно застосувати еволюційний підхід, тобто систематично перевіряти на відповідність викликам сучасності, спираючись на вивчення їх поведінки в динаміці та враховуючи досягнення науки в усіх сферах життєдіяльності людини. У подальшому необхідно дослідити процес використання інформаційних продуктів, споживання (здійснення) інформаційних послуг підприємствами у практичній діяльності.

Ключові слова: інформаційні витрати, система управління, інформаційний процес, технологія управління, інформаційні ресурси.

Рис.: 2. **Бібл.:** 34.

Замула Олена Василівна – асистент, кафедра менеджменту та оподаткування, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Фрунзе, 21, Харків, 61002, Україна)

E-mail: ovzatula@ukr.net

УДК 338.512

UDC 338.512

Замула Е. В. Формирование системы управления информационными издержками предприятий перерабатывающей отрасли

Цель статьи заключается в исследовании системы управления информационными издержками перерабатывающих предприятий и совершенствовании категориального аппарата из обозначенных проблемных областей исследования. В ходе исследования был усовершенствован категориальный аппарат системы управления информационными издержками перерабатывающих предприятий. В частности, информационные издержки определены как денежное выражение ресурсов, которые использованы предприятием для осуществления информационного процесса, который заключается в поиске, получении, обработке, хранении и использовании (распространении) сообщений, данных, знаний и идей. Также сформулировано определение управления информационными издержками. В системе управления информационными издержками выделены следующие процессы: формирование портфеля информационных продуктов и услуг; использование информационных продуктов; потребление (осуществление) информационных услуг; оптимизация информационных потерь. Отметим, что при управлении информационными издержками перерабатывающих предприятий необходимо применить эволюционный подход, то есть систематически проверять на соответствие вызовам современности, опираясь на изучение их поведения в динамике и учитывая достижения науки во всех сферах жизнедеятельности человека. В дальнейшем необходимо исследовать процесс использования информационных продуктов, потребления (осуществления) информационных услуг предприятиями в практической деятельности.

Ключевые слова: информационные издержки, система управления, информационный процесс, технология управления, информационные ресурсы.

Рис.: 2. **Библ.:** 34.

Замула Елена Васильевна – ассистент, кафедра менеджмента и налогообложения, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Фрунзе, 21, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: ovzatula@ukr.net

Zamula O. V. Establishing the System for Management of Information Costs in the Enterprises of Processing Industry

The article is aimed to research the system for management of information costs in the processing enterprises and improve the categorical apparatus related to the designated areas of study. During the study the categorical apparatus related to system for management of information costs of the processing enterprises has been improved. In particular, information costs are determined as monetary value of the resources that are used by enterprise for implementation of the information process, which consists in finding, obtaining, processing, storing and use (distributing) messages, data, knowledge and ideas. Also, a definition of management of information costs has been formulated. In the system of management of information costs the following processes are allocated: forming a portfolio for information products and services; use of information products; consumption (implementation) of information services; optimization of information losses. It should be specified that in management of information expenses of processing enterprises the evolutionary approach is to be applied, that is, they should be systematically tested in consideration of the contemporary challenges, on the basis of study of their behavior in dynamics and in view of achievements of science in all spheres of human activity. In the future, it is necessary to explore the process of using the information products and consumption (implementation) of information services by enterprises in practice.

Key words: information costs, management system, information process, management technology, information resources.

Pic.: 2. **Bibl.:** 34.

Zamula Olena V. – Assistant, Department of Management and Taxation, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (vul. Frunze, 21, Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: ovzatula@ukr.net

Динамічний розвиток науки і техніки, швидка зміна інституціонального середовища, зростання впливу організаційно-виробничих технологій на господарські процеси підприємств викликають необхідність дослідження витрат на здійснення інформаційного процесу, який включає етапи пошуку, отримання, обробки, зберігання та розповсюдження інформації,

з метою формування системи управління ними, яка б відповідала викликам сучасності та забезпечувала ефективність використання ресурсів.

У вітчизняній науковій літературі тривалий час, від початку і майже до кінця ХХ ст., управління інформаційними витратами практично ототожнювалось з теорією прийняття управлінських рішень, де поняття неви-

значеності та ризику є ключовими. Серед робіт вітчизняних авторів у достатньому обсязі розкривається сутність таких понять, що стосуються процесу споживання інформації промисловими підприємствами у своїй операційній діяльності, як інформаційне забезпечення, інформаційні ресурси, інформаційні системи і технології [1–6] у контексті прийняття управлінських рішень. У цих роботах визнається, що інформація бере активну участь у господарській діяльності підприємств та у процесі формування його інформаційного потенціалу, втім, недостатньо розкриваються питання, які стосуються практичних моментів перетворення ресурсів у витрати, а це не дає підстав для визначення економічного ефекту від їх використання.

Мета статт – формування системи управління інформаційними витратами переробних підприємств та вдосконалення категоріального апарату з окреслених проблемних областей дослідження.

Основоположним поняттям у системі управління інформаційними витратами є «інформація», яке має безліч тлумачень, як в економічній, так і в спеціалізованій літературі. У законодавстві закріплено таке визначення цієї категорії: інформація – «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді» [7]. У тлумачному словнику української мови представлено узагальнене для всіх сфер життєдіяльності суспільства розуміння інформації, як «відомості про навколишній світ, процеси, які в ньому відбуваються, про події, ситуації, чиясь діяльність, що їх сприймає людина безпосередньо або за допомогою спеціальних пристроїв, зокрема через керуючі машини та інші системи» [8, с. 408]. У спеціалізованій економічній літературі переважно зустрічається термін «економічна інформація» – «інформація про суспільні процеси виробництва, розподілу, обміну, використання матеріальних благ, корисні дані сфери економіки, що відображають через систему натуральних, трудових і вартісних показників планову й фактичну виробничо-господарську діяльність та причинний взаємозв'язок між керуючим та керованим об'єктами» [9, с. 22]. Така інформація створюється чи одержується з різних джерел, обробляється, зберігається та розповсюджується, як всередині підприємства, так і поза його межами.

Поряд із категорією «інформація» у науковій літературі використовується ряд понять, таких як «повідомлення», «знання», «дані». Тому потрібно віднайти їхнє місце у системі управління інформаційними витратами переробних підприємств. Термін «знання» частіше всього використовується, коли це стосується пізнавальної здатності кожного індивіда, який у процесі навчання споживає інформацію, продукуючи й накоплюючи знання у своїй пам'яті та підвищуючи здатність інтелекту до обробки інформації. Така логіка близька з висловлюванням Чалої О. В.: «Створення та уточнення знань доцільно розглядати, як результат аналізу, впорядкування, відбору, узагальнення вхідного потоку інформації» [10, с. 22]. Поняття «дані» носить більш технічний характер. Вони, по суті, є «сировиною» для одержання інформації,

яка, у свою чергу, є джерелом отримання знань. Дані піддаються формалізації, тому їх носіями переважно є інформаційні системи різних типів [11]. Таким чином, система управління інформаційними витратами повинна включати інформатизаційну (управління даними), інноваційну (управління знаннями) та інтелектуальну (управління ідеями) підсистеми, відповідно до виду інформації, як ресурсу, який залучає підприємство у виробничо-організаційні процеси для досягнення встановлених цілей.

Для обліку й аналізу використання ресурсів, у тому числі інформаційних, застосовуються такі економічні категорії, як «затрати», «витрати», «видатки» та «втрати». Загальновизнаним фактом є відсутність однозначного тлумачення цих економічних термінів, яке відбувається за рахунок, по-перше, неточного перекладу цих понять з англійської та російської мов [12], та, по-друге, недостатньої наявності цих понять у національних тлумачних словниках української мови, у тому числі спеціалізованих. В одних «затрати», «витрати», «видатки» та «втрати» розглядаються як синоніми [13; 14], в інших виданнях автори намагаються знайти відмінності [15–20], а на законодавчому рівні наводиться визначення лише терміна «витрати» [21, 22]. Дерій В. пропонує «з метою уникнення плутанини ... в основному, вживати термін «витрати», яке є споконвіку традиційним для української мови» [23, с. 159]. Економічна категорія «витрати» «відображає грошово-матеріальні ресурси, використані в процесі діяльності підприємства» [15, с. 12]. Схожа точка зору висловлюється й іншими науковцями [24, с. 14]. Отже, для визначення використання будь-яких ресурсів на здійснення інформаційного процесу будемо застосовувати термін «витрати». «Втрати», як економічна категорія, досліджені у статті [25].

Витрати поділяються на альтернативні та дійсні. Альтернативні витрати – це витрати коштів, які оцінені з точки зору втрачених можливостей їх використати інакшим чином. Дійсні ж витрати – це реально затрачені кошти на придбання ресурсів, які, по-перше, можуть приводити до збільшення капіталу підприємства, поступово в подальшому перетворюючись на витрати поточного періоду, по-друге, відразу списуватись на фінансові результати діяльності чи в частині собівартості реалізованої продукції, чи в частині витрат, пов'язаних з операційною, фінансовою, збутовою, надзвичайною видами діяльності підприємства.

Термін «інформаційні витрати» здебільшого досліджується лише, як різновид трансакційних витрат [26–28], що значно применшує їх значимість та важливість наукового обґрунтування необхідності управління ними. Так, наприклад, Шигун М. М. виділяє серед трансакційних інформаційні витрати, «які включають процеси надання та отримання інформації господарюючим суб'єктом» [26; с. 231].

Деякі автори ототожнюють інформаційні витрати з поняттям сукупної вартості володіння інформаційною системою [29, 30]. Її склад і структура залежить від розмірів, виду діяльності, вибраної стратегії розвитку підприємства та етапу життєвого циклу інформаційної системи. Витрати в такому разі будуть складатися

з таких елементів: обладнання, системне та прикладне програмне забезпечення, зовнішній консалтинг, зарплата працівників, зайнятих впровадженням і підтримкою системи, загальновиробничі витрати, асоційовані з інформаційною системою. Водночас необхідно врахувати, що значні обсяги інформації у переробній промисловості залучаються у вигляді знань в інноваційній діяльності, для розробки нових ідей персоналом підприємства та покращення процедури прийняття рішень. Тому визначимо інформаційні витрати як грошове вираження ресурсів, які використані підприємством для здійснення інформаційного процесу, що полягає у пошуку, отриманні, обробці, зберіганні та використанні (розповсюдженні) повідомлень, даних, знань та ідей.

Водночас на основі аналізу літературних джерел [1 – 6] можна стверджувати, що управління інформаційними витратами охоплює ряд технічних питань, що стосуються інформаційно-комунікаційних систем і технологій, ряд економічних питань, пов'язаних з особливостями формування вартості інформаційних товарів і послуг, а також низку психологічних моментів, які проявляються в процесі прийняття рішень та в пізнавальній діяльності людини. Отже, сформулюємо таке визначення: *управління інформаційними витратами* – це цілеспрямований комплекс дій, який полягає у прийнятті рішень та їх доведенні до учасників інформаційного процесу підприємства і здійснюється суб'єктом управління з метою ефективного використання ресурсів з урахуванням стратегічних перспектив та оперативної необхідності на базі дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища з використанням існуючого інформатизаційного, інноваційного та інтелектуального потенціалів та з урахуванням галузевої та регіональної приналежності господарюючого суб'єкта відповідно до рівня розвитку науки і техніки.

Система управління інформаційними витратами переробним підприємством в елементарному вигляді складається з суб'єкта управління, об'єкта управління і зв'язків між ними. Суб'єкт управління має три основні рівні: вищий, середній і нижчий. Це працівники, основ-

ним посадовим обов'язком яких є прийняття рішень, і вони автоматично стають учасниками інформаційних процесів, за допомогою яких забезпечується вибір та формування цілей, здійснюється розробка програми дій, а також забезпечується нормальне протікання керуваного процесу за затвердженою програмою. При цьому інформацією є лише ті відомості, знання, дані та ідеї, що містять елементи новизни для їхнього одержувача і використовуються в процесі ухвалення рішення.

У таких умовах необхідно правильно сформулювати цілі підприємства, виділяючи при цьому пріоритетні напрямки подальшого розвитку, враховуючи дію факторів внутрішнього і зовнішнього середовища і пов'язані з ними ризики можливих втрат. Такими цілями в управлінні інформаційними витратами переробних підприємств є:

1. Інформатизаційна підтримка діяльності різних структурних підрозділів підприємства, підвищення рівня ділової активності та оборотності активів.
2. Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, оновлення асортименту продукції, вихід на нові ринки збуту, розробка й впровадження новітніх технологій.
3. Підвищення якості, швидкості й адекватності ринкової ситуації та внутрішнім можливостям прийняття управлінських рішень.

Для забезпечення більшої корисності витрат на інформацію необхідно забезпечувати взаємозв'язок всіх функцій управління (рис. 1) і формувати відповідальні за цей процес структури всередині підприємства.

Сутність функції «планування» в управлінні інформаційними витратами полягає у складанні взаємоузгоджених стратегічних, тактичних та оперативних планів розвитку. Практична реалізація функції «організація» пов'язана з вирішенням питань розподілу обов'язків і відповідальності за процеси пошуку, обробки, зберігання і розповсюдження інформації у вигляді інформаційних продуктів і послуг. У цьому сенсі найважливішими моментами є вибір джерел інформації, методології її обробки, засобів захисту, швидкого реагування на зміни

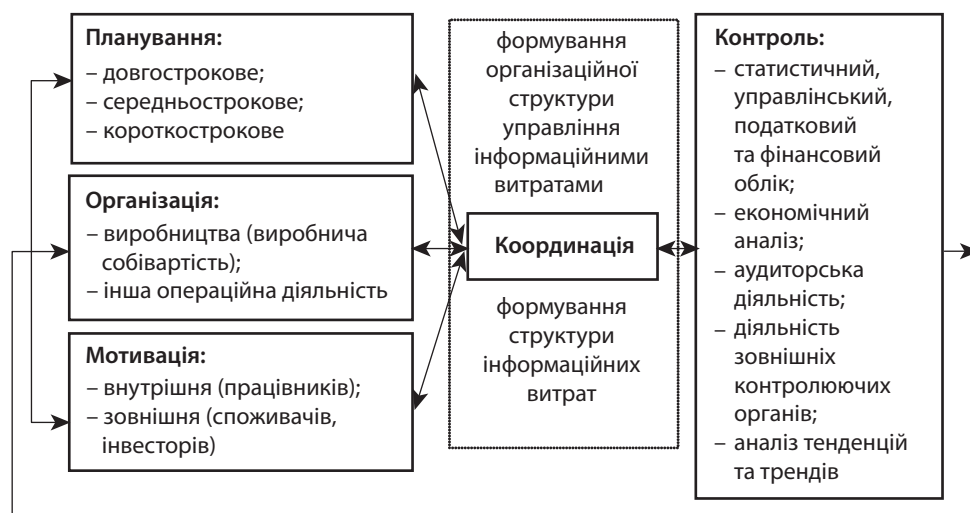

Рис. 1. Взаємозв'язок функцій управління інформаційними витратами переробного підприємства

середовища. Функція «мотивація» в управлінні інформаційними витратами тісно пов'язана з організаційними питаннями. Вона стосується не лише персоналу, а й наявних і потенційних споживачів та інвесторів, адже репутація, публічна звітність, позиція на ринку – це сигнали, які фактично є інформаційним продуктом підприємства. Функція контролю повинна здійснюватися на базі критеріїв, які формуються на етапі складання будь-якого плану та коригуються відповідно до потреб виробника на момент виконання проміжних його етапів.

У системі управління інформаційними витратами належне місце займає технологія управління. Будь-яка технологія – це сукупність знань та відомостей про послідовність окремих виробничих процесів і операцій або ж сукупність способів переробки, обробки, виготовлення чогось [8; с. 804]. М. П. Войнаренко зазначає: «Розробка технології управління на конкретному підприємстві передбачає визначення кількості, послідовності і характеру операцій, які становлять процес управління, розробку і підбір для кожної операції відповідних способів, прийомів і технічних засобів, виявлення оптимальних умов протікання процесу прийняття управлінських рішень» [31, с. 72]. У такому разі технологія управління інформаційними витратами повинна містити знання та відомості про послідовність процесів пошуку, отримання, зберігання, обробки та розповсюдження інформації, а також про методичне й технічне забезпечення безперервного їх протікання. Вона складається з таких процедур: 1) визнання можливості ефективнішого використання інформаційних ресурсів підприємством; 2) формування кількісних та якісних критеріїв в управлінні інформаційними витратами підприємства; 3) класифікація інформаційних витрат у відповідності до цілей та сфери діяльності; 4) визначення центрів відповідальності відповідно до класифікаційних ознак витрат; 5) формування системи планування та прогнозування інформаційних витрат; 6) формування оптимального механізму трансакцій на інформаційному ринку; 7) організація управлінського та фінансового обліку, налагодження системи аналізу і контролю якісно-кількісних показників; 8) прийняття рішення щодо оптимізації технології управління інформаційними витратами у зв'язку зі змінами умов зовнішнього та внутрішнього середовища.

Чільне місце в системі управління інформаційними витратами займає їх класифікація, як система їх розподілу на класи за спільними ознаками. Вона потрібна для належного здійснення управлінських функцій менеджерами всіх рівнів з використанням різних видів інформаційних ресурсів. В основі класифікації інформаційних витрат повинно лежати різноманіття видів та джерел отримання інформації, яка використовується у господарській діяльності підприємств, характеризує його внутрішнє і зовнішнє середовище та відображається у звітності відповідно до статистичного, фінансово-податкового та управлінського видів обліку.

Залежно від типу інформаційного блага розрізняються витрати на:

- ✦ придбання (створення) інформаційних продуктів;
- ✦ споживання (здійснення) інформаційних послуг.

Залежно від місця в інформаційному процесі розрізняють витрати на:

- ✦ пошук;
- ✦ отримання;
- ✦ обробку;
- ✦ зберігання;
- ✦ розповсюдження інформації.

Залежно від типу носія інформації будемо розрізняти витрати на здійснення інформаційного процесу у вигляді:

- ✦ даних (інформатизаційні);
- ✦ знань (інноваційні);
- ✦ ідей (інтелектуальні).

З метою управлінського обліку інформаційні витрати можна класифікувати за такими ознаками: функціональне призначення, джерело отримання інформаційного блага, місце в операційному циклі. Залежно від функціонального призначення розрізняються трансакційні та трансформаційні інформаційні витрати [27, с. 227]. Трансакційні інформаційні витрати у будь-якому разі виникають в процесі визначення кількісно-якісних характеристик об'єктів майбутніх угод, можливих контрагентів на всіх ресурсних і споживчих ринках.

Трансформаційні інформаційні витрати – це витрати на здійснення інформаційного процесу, що відбувається всередині підприємства, та формуються в результаті перетворення наявних ресурсів в управлінські рішення, знання персоналу, уречевлення інтелектуальної праці у продукції підприємства.

Залежно від місця в інформаційному процесі інформаційні витрати поділяють на капітальні та поточні [32]. Економічна природа капітальних інформаційних витрат має інвестиційний характер, і тому в короткостроковому періоді вони не впливають на результативність діяльності підприємства в цілому, тому що не ставляться у відповідність доходів періоду, у якому вони були здійснені, а рівень поточних інформаційних витрат відображається на фінансових результатах діяльності підприємства в період їх виникнення.

До капітальних належать такі витрати: вартість розробки й впровадження інноваційних та інформатизаційних проектів, первісні закупівлі програмного та апаратного забезпечення, адміністративно-управлінські інвестиції та вкладення у формування інтелектуального капіталу. До поточних – витрати на забезпечення функціонування інформаційної системи, вартість використання наявних передових технологій та інтелектуальних активів, оплата праці та забезпечення належних умов роботи інформаційного персоналу.

Залежно від джерела одержання інформації інформаційні витрати можна розділити на два основні види:

- ✦ аутсорсингові витрати – це витрати на придбання (споживання) інформаційних продуктів (послуг);

- ✦ інсорсингові витрати – витрати власного часу, зусиль, коштів на здійснення інформаційного процесу всередині підприємства. Ці витрати залежать від умінь аналізувати і прогнозувати ситуацію, досвіду, усвідомлення інтересів підприємства [33].

Частка першого виду витрат на інформацію увесь час збільшується. Не тільки тому, що зростає ринок інформаційних продуктів і послуг, але і завдяки збільшенню потоку безкоштовної (вільної) інформації. Вільна інформація не завжди придатна для прийняття раціональних рішень, тому що носить, як правило, вибіркового характеру. Також в ній даються недостатньо обґрунтовані, часто суб'єктивні і такі, що не відповідають дійсності, оцінки тих чи інших подій, їхніх наслідків. Тому з метою ефективного використання всіх видів інформаційних ресурсів у виробничо-організаційних процесах підприємств переробної галузі необхідно формувати систему управління інформаційними витратами, в якій суб'єкт управління, представлений трьома рівнями, приймає рішення та доводить їх до учасників інформаційного процесу із застосуванням сучасних організаційних технологій та з урахуванням ризиків, що виникають під впливом факторів внутрішнього та зовнішнього середовища (рис. 2).

У системі управління інформаційними витратами здійснюються такі процеси: формування портфеля інформаційних продуктів і послуг, використання інформаційних продуктів, споживання (здійснення) інформаційних послуг, оптимізація інформаційних витрат. Кожен процес, відповідно до виконуваних функцій управління, встановлених цілей та складової інформаційних витрат, потребує виконання визначених завдань. У процесі формування портфеля інформаційних продуктів і послуг керівництву переробних підприємств необхідно постійно вдосконалювати систему планування капітальних вкладень в новітні інформатизаційно-комунікаційні та інноваційні технології, а також у підвищення рівня професіоналізму персоналу. У процесі управління використанням інформаційних продуктів та споживанням інформаційних послуг важливо визначити центри відповідальності за кожною складовою інформаційних витрат, а також вести належний облік руху ресурсів та здійснювати таку облікову політику, яка буде здатна забезпечити оптимальне їх списання на результати діяльності. У процесі оптимізації інформаційних витрат головним завданням є визначення джерел одержання інформаційних послуг. Їх можна здійснювати, використовуючи потужності підприємства, або ж бути їх споживачем, звертаючись до послуг аутсорсерів.

ВИСНОВКИ

У статті був удосконалений категоріальний апарат системи управління інформаційними витратами переробних підприємств. Зокрема, інформаційні витрати визначено, як грошове вираження ресурсів, які використані підприємством для здійснення інформаційного процесу, що полягає в пошуку, отриманні, обробці, зберіганні та використанні (розповсюдженні) повідомлень, даних, знань та ідей. Також сформульоване таке визна-

чення управління інформаційними витратами – це цілеспрямований комплекс дій, який полягає у прийнятті рішень та їх доведенні до учасників інформаційного процесу підприємства і здійснюється суб'єктом управління з метою ефективного використання ресурсів з урахуванням стратегічних перспектив та оперативної необхідності на базі дослідження внутрішнього та зовнішнього середовища з використанням існуючого інформатизаційного, інноваційного та інтелектуального потенціалів та з урахуванням галузевої та регіональної приналежності господарюючого суб'єкта відповідно до рівня розвитку науки і техніки.

У системі управління інформаційними витратами виділено такі процеси: формування портфеля інформаційних продуктів і послуг, використання інформаційних продуктів, споживання (здійснення) інформаційних послуг, оптимізація інформаційних витрат.

Зазначено, що в управлінні інформаційними витратами переробних підприємств необхідно застосувати еволюційний підхід, тобто треба систематично перевіряти на відповідність викликам сучасності, спираючись на вивчені їх поведінки в динаміці та враховуючи досягнення науки в усіх сферах життєдіяльності людини. У подальшому необхідно дослідити процес використання інформаційних продуктів, споживання (здійснення) інформаційних послуг підприємствами у практичній діяльності. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Шляга О. В.** Інформаційне забезпечення системи управління машинобудівних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Шляга ; Приазов. держ. техн. ун-т. – Маріуполь, 2007. – 20 с.
- 2. Гайдар О. В.** Інформаційні ресурси і моделі системи планування діяльності підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Гайдар ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – Донецьк, 2009. – 20 с.
- 3. Урікова О. М.** Управління інформаційними ресурсами корпоративних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / О. М. Урікова ; Держ. ун-т інформ.-комунікац. технологій. – Київ, 2013. – 20 с.
- 4. Терехов Д. С.** Інформаційні системи та технології в управлінні підприємствами : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Д. С. Терехов; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2013. – 20 с.
- 5. Ємчук Л. В.** Управління машинобудівним підприємством з використанням інформаційних систем : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Л. В. Ємчук ; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2014. – 20 с.
- 6. Двоєглазова М. В.** Управління інтеграцією інформаційних систем підприємства та проектів розвитку машинобудівної галузі : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.13.06 / М. В. Двоєглазова ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. – К., 2012. – 20 с.
- 7. Закон України «Про інформацію»** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
- 8. Тлумачний словник української мови** : Понад 12500 статей (близько 40000 слів) / За ред. д-ра філологічних наук, проф. В. С. Калашника. – 2-ге вид., випр. і доп. – Х. : Прапор, 2004. – 992 с.
- 9. Словник-довідник з дорадництва** / За заг. ред. Т. П. Кальної-Дубінок і Р. Я. Корінця. – Львів : НВФ «Українські технології», 2008. – 208 с.

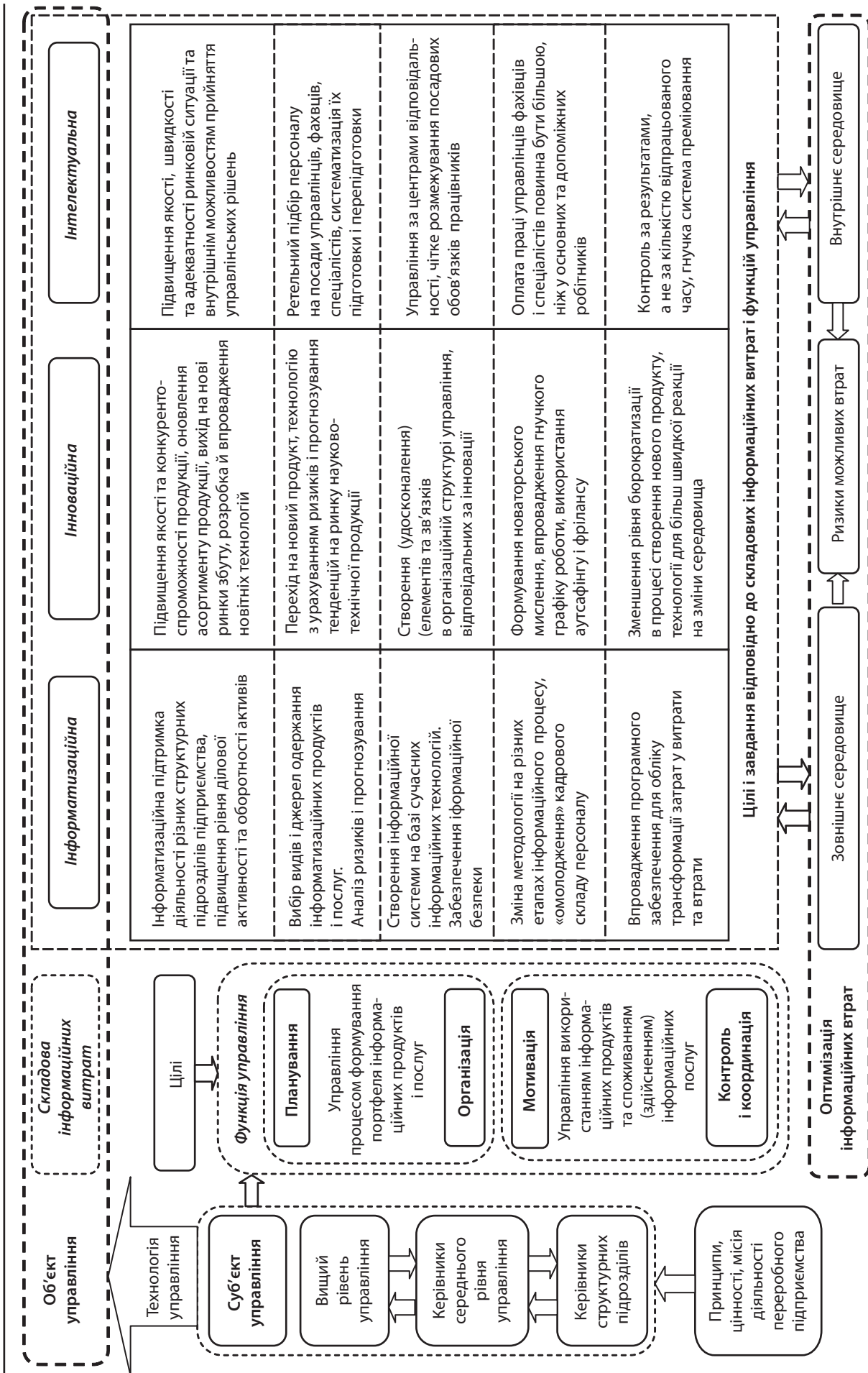

Рис. 2. Система управління інформаційними витратами переробного підприємства

10. Чала О. В. Трансформація знань як чинник інноваційного розвитку / О. В. Чала // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер.: Економічні науки. – 2012. – Т. 15, № 2. – С. 21 – 25.

11. Дэвид П. А. Экономические основы общества знания / П. А. Дэвид, Д. Форэ // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2003. – Т. 1. – № 1. – С. 29 – 55.

12. Словник обліково-економічних термінів / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця, проф. М. Добії, проф. Т. Б.Трифоновна. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 384 с.

13. Великий тлумачний словник сучасної української мови: Близько 170000 сл. та словосполучень / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: Перун, 2001. – 1440 с.

14. Большой толковый словарь русского языка / Гл. ред. С. А. Кузнецов. – СПб.: Норинт, 2001. – 1536 с.

15. Кривобок В. Ю. Визначення категорії «витрати» / В. Ю. Кривобок, Є. А. Коршунов // Бізнес Інформ. – 2011. – № 9. – С. 11 – 13.

16. Варчук О. Проблеми визначення поняття «витрати» / О. Варчук // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 6(39). – С. 98 – 103.

17. Чирва А. А. Терміни «витрати» та «затрати»: проблеми визначення / А. А. Чирва // Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». – 2012. – Вип. 722. – С. 267 – 272.

18. Скрипник М. І. Затрати і витрати: проблема трактування понять / М. І. Скрипник // Міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – Випуск 1(13). – С. 236 – 240.

19. Худоба К. Критичний аналіз теоретичних підходів до визначення сутності «затрат» і «витрат» в економічній теорії та бухгалтерському обліку / К. Худоба // Схід. – 2012. – № 1 (115). – С. 117 – 121.

20. Лозинський Д. Л. «Витрати» та «затрати», узгодження понять в бухгалтерському обліку / Д. Л. Лозинський // Вісник ЖДТУ. – 2009. – № 4 (50). – С. 55 – 59.

21. П(С)БУ 1. Общие требования к финансовой отчетности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.nibu.factor.ua/info/instrbuh/npsbu1/

22. П(С)БУ 16. Расходы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nibu.factor.ua/info/instrbuh/psbu16/>

23. Дерій В. Термін «витрати» та його трактування для потреб обліку і контролю / В. Дерій // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – С. 154 – 160.

24. Великий Ю. М. Управління витратами підприємства: монографія / Ю. М. Великий, В. В. Прохорова, Н. В. Сабліна. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 192 с.

25. Замула О. В. Оптимізація витрат в управлінні інформаційними витратами переробного підприємства / О. В. Замула // Бізнес Інформ. – Харків: ХНЕУ, 2015. – № 1. – С. 336 – 341.

26. Шигун М. М. Бухгалтерський облік трансакційних витрат: проблеми визначення поняття і класифікації / М. М. Шигун // Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2 (14) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/1641/1/26.pdf>

27. Шаститко А. Е. Новая институциональная экономическая теория / А. Е. Шаститко. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2002. – 591 с.

28. Садовська І. Б. Історичні аспекти теорії трансакційних витрат і їх вплив на розвиток управлінського обліку / І. Б. Садовська // Економічна теорія та економічна історія: збірник наукових праць. ЛНТУ. – 2010. – № 7 (28), ч. 2. – С. 157 – 166.

29. Шипунова О. В. Критерії вибору інформаційної системи / О. В. Шипунова // Вісник УБС НБУ. – 2011. – № 2 (11). – С. 173 – 175.

30. Підходи щодо оцінки сукупної вартості володіння інформаційною технологією / А. А. Рибидайло, О. В. Поривай, С. В. Бобров, Н. В. Солошенко // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету

оборони України імені Івана Черняхівського. – 2014. – № 3. – С. 80 – 85.

31. Войнаренко М. П. Інформаційні системи як основа розвитку технологій управління / М. П. Войнаренко, Л. В. Ємчук // Бізнес Інформ. – 2012. – № 10. – С. 70 – 73.

32. Черемушкин С. Источник: Как посчитать интеллект? / С. Черемушкин [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.management.com.ua/ims/ims088.html>; <http://www.management.com.ua/ims/ims088.html>

33. Бізянов Є. Є. Модель ефективності IT-аутсорсингу в контексті розвитку інформаційних систем економічних об'єктів / Є. Є. Бізянов, Ю. Г. Лисенко // Проблеми економіки. – 2013. – № 2. – С. 190 – 195.

34. Харченко В. А. Сутність системи управління розвитком промислового підприємства / В. А. Харченко // Економіка промисловості. – 2013. – № 4. – С. 100 – 110.

Науковий керівник – Архієреєв С. І., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри загальної економічної теорії НТУ «ХПІ» (Харків)

REFERENCES

Bolshoy tolkovyy slovar russkogo iazyka [Great Dictionary of the Russian language]. St. Petersburg: Norint, 2001.

Bizianov, Ye. Ye., and Lysenko, Yu. H. "Model efektyvnosti IT-aoutsorsynhu v konteksti rozvytku informatsiinykh system ekonomichnykh ob'iektiv" [Model efficiency of IT-outsourcing IT development in the context of economic objects]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2013): 190-195.

Chala, O. V. "Transformatsiia znan iak chynnyk innovatsiynoho rozvytku" [Transformation of knowledge as a factor of innovation]. *Visnyk Mizhnarodnoho slov'ianskoho universytetu. Seriia "Ekonomichni nauky"*, vol. 15, no. 2 (2012): 21-25.

Chyrva, A. A. "Terminy «vytraty» ta «zatraty»: problemy vyznachennia" [The terms "expenses" and "expenses": problem definition]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politehnika"*, no. 722 (2012): 267-272.

Cheremushkin, S. "Kak poschitat intellekt?" [How to calculate the intelligence?]. <http://www.management.com.ua/ims/ims088.html>

Dvoihlazova, M. V. "Upravlinnia intehratsiieiu informatsiinykh system pidpriemstva ta proektiv rozvytku mashynobudivnoi haluzi" [Management information systems integration and enterprise development projects engineering industry]. *Avtoref. dys. ... kand. tekhn. nauk: 05.13.06*, 2012.

Devid, P. A., and Fore, D. "Ekonomicheskie osnovy obshchestva znaniia" [The economic foundations of the knowledge society]. *Ekonomicheskii vestnik Rostovskogo gosudarstvennogo universiteta*, vol. 1, no. 1 (2003): 29-55.

Derii, V. "Termin «vytraty» ta ioho traktuvannia dlia potreb obliku i kontroliu" [The term "expenses" and its interpretation for accounting and control]. *Halyskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 1 (26) (2010): 154-160.

Haidar, O. V. "Informatsiini resursy i modeli systemy planuvannia diialnosti pidpriemstva" [Information resources and planning model of the enterprise]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2009.

Kryvobok, V. Yu., and Korshunov, Ye. A. "Vyznachennia katehorii «vytraty»" [Definition of the "cost"]. *Biznes Inform*, no. 9 (2011): 11-13.

Khudoba, K. "Krytychnyi analiz teoretichnykh pidkhodiv do vyznachennia sutnosti «zatrata» i «vytrata» v ekonomichnii teorii ta bukhgalterskomu obliku" [Critical analysis of theoretical approaches to defining the essence of "costs" and "costs" in economic theory and accounting]. *Skhid*, no. 1 (115) (2012): 117-121.

- Kharchenko, V. A. "Sutnist systemy upravlinnia rozvytkom promysloвого pidpriemstva" [The essence of the management of industrial establishments]. *Ekonomika promyslovosti*, no. 4 (2013): 100-110.
- [Legal Act of Ukraine]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
- Lozynskyi, D. L. "«Vytraty» ta «zatraty», uzgodzhennia poniat v bukhhalterskomu obliku" ["Costs" and "costs" harmonization concepts in accounting]. *Visnyk ZhDTU*, no. 4 (50) (2009): 55-59.
- "P (S)BU 1. Obshchie trebovaniia k finansovoy otchetnosti" [P (S) BU 1: General requirements for financial statements]. <http://www.nibu.factor.ua/info/instrbuh/npsbu1/>.
- "P (S)BU 16. Raskhody" [P (S) BU 16. Expenses]. <http://www.nibu.factor.ua/info/instrbuh/psbu16/>
- Rybydailo, A. A. et al. "Pidkhody shchodo otsinky sukupnoi vartosti volodinnia informatsiinoiu tekhnolohiieiu" [Approaches to assess the total cost of ownership of information technology]. *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen Natsionalnogo universytetu oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho*, no. 3 (2014): 80-85.
- Skrypnyk, M. I. "Zatraty i vytraty: problema traktuvannia poniat" [Costs and expenses: the problem of interpretation of the concepts]. *Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats*, no. 1 (13) (2009): 236-240.
- Shliaha, O. V. "Informatsiine zabezpechennia systemy upravlinnia mashynobudivnykh pidpriemstv" [Information management control system engineering enterprises]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2007.
- Shyhun, M. M. "Bukhhalterskyi oblik transaktsiinykh vytrat: problemy vyznachennia poniattia i klasyfikatsii" [Accounting transaction costs: the problem of definition and classification]. <http://eztuir.ztu.edu.ua/1641/1/26.pdf>
- Shastitko, A. E. *Novaia institutsionalnaia ekonomicheskaia teoriia* [New Institutional Economics]. Moscow: Ekonomicheskii fakultet MGU; TEIS, 2002.
- Sadovska, I. B. "Istorychni aspekty teorii transaktsiinykh vytrat i ikh vplyv na rozvytok upravlinskoho obliku" [Historical aspects of the theory of transaction costs and their impact on the development of management accounting]. *Ekonomichna teoriia ta ekonomichna istoriia*, vol. 2, no. 7 (28) (2010): 157-166.
- Shypunova, O. V. "Kryterii vyboru informatsiinoi systemy" [Criteria for selecting information system]. *Visnyk UBS NBU*, no. 2 (11) (2011): 173-175.
- Slovnok-dovidnyk z doradnytstva* [Glossary Directory of extension]. Lviv: Ukrainski tekhnolohii, 2008.
- Slovnok oblikovo-ekonomichnykh terminiv* [Glossary of Accounting and economic terms]. Zhytomyr: ZhDTU, 2004.
- Tlumachnyi slovnok ukrainskoi movy* [Dictionary of Ukrainian language]. Kharkiv: Prapor, 2004.
- Terekhov, D. S. "Informatsiini systemy ta tekhnolohii v upravlinni pidpriemstvamy" [Information systems and technology management]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2013.
- Urikova, O. M. "Upravlinnia informatsiinykh resursamy korporatyvnykh pidpriemstv" [Information Resources Management of corporate enterprises]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2013.
- Velykyi tlumachnyi slovnok suchasnoi ukrainskoi movy* [Great Dictionary of the modern Ukrainian language]. K.; Irpin: Perun, 2001.
- Varchuk, O. "Problemy vyznachennia poniattia «vytraty»" [Problems of definition of "costs"]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 6 (39) (2012): 98-103.
- Voinarenko, M. P., and Yemchuk, L. V. "Informatsiini systemy iak osnova rozvytku tekhnolohii upravlinnia" [Information systems as the basis of management technologies]. *Biznes Inform*, no. 10 (2012): 70-73.
- Velykyi, Yu. M., Prokhorova, V. V., and Sablina, N. V. *Upravlinnia vytratamy pidpriemstva* [Cost management company]. Kharkiv: INZhEK, 2009.
- Yemchuk, L. V. "Upravlinnia mashynobudivnym pidpriemstvom z vykorystanniam informatsiinykh system" [Office building enterprises using information systems]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00.04*, 2014.
- Zamula, O. V. "Optymizatsiia vtrat v upravlinni informatsiinykh vytratamy pererobnogo pidpriemstva" [Optimize losses in cost management information processing enterprise]. *Biznes Inform*, no. 1 (2015): 336-341.